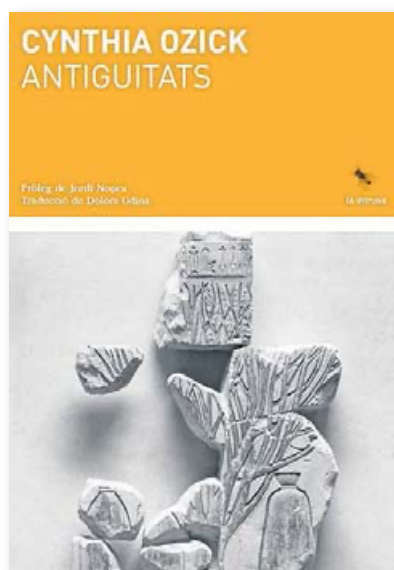

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

Una virtuosa de la literatura anomenada Cynthia Ozick

ANTIGUITATS

Cynthia Ozick

LaBreu Edicions

Trad. Dolors Udina

236 pàg. / 21 €

“Bona part dels personatges principals de la narrativa de Cynthia Ozick són criatures indòmites, o el seu entorn les percep com a tals, segurament perquè hereten aquesta ombra –aquesta força– de la seva autora”, escriu Jordi Nopca al pròleg d'*Antiguitats*. I és que la novaiorquesa d'origen bielorusa Cynthia Ozick –nascuda el 1928– és una mena de Víctor Català que menysprea els corrents literaris del seu temps per practicar un estil propi. Igual que l'empordanesa semblava en ple segle XX una autora del segle XIX, Ozick sembla una contemporània del seu admirat Henry James.

Ella mateixa cita James als assaigs reunits a *Metàfora y memoria*, tot recordant que l'autor de *Retrat d'una dama* pensava que l'art no era més que l'ombra de la humanitat; un art que allarga i projecta allò que succeeix en la realitat. En el cas d'Ozick, el judaisme és la

seva marca indeleble i gairebé sempre el món que projecta en les seves obres, sempre estilísticament virtuoses. Forma part d'una tradició que ha donat grans fruits, d'Irène Némirovsky al premi Nobel de literatura Saul Bellow, i de manera recurrent indaga sobre els seus orígens. Ho vulguem o no, escrivim sempre amb la tinta que ens corre per les venes.

Al marge de tendències

Els cinc contes reunits a *Antiguitats* comencen amb la *nouvelle* homònima d'un centenar de pàgines protagonitzada per un advocat retirat que està escrivint una memòria de la Temple Academy for Boys, l'internat on es va educar i d'on és ara un dels darrers guardians. Un lloc ple de ressonàncies que, per cert, encara conserva com un tresor el retrat de Henry James que va fer el seu amic Sargent i que amaga també la seva relació amb un alumne jueu que en el seu dia no va gaudir de les simpaties dels seus companys: “Parlar amb un jueu equivalia a perdre el lloc que teníem en la jerarquia dels alumnes”, afirma.

També els tres relats que segueixen aquest custodien un relat dins d'un altre i miren cap al passat. A *La nissaga dels Alkana* hi ha un poeta dolent –“un versificador negligible”– que misteriosament rep la lloança d'un crític prestigiós sense que ningú s'ho expliqui. A *Pecat*, una retratista de carrer que es guanya les garrofes fent de cambra és reclamada per fer d'ajudant d'un pintor d'èxit, ara cec, que viu la seva decadència tancat a casa. I a *Una sibil·la hebrea* –el relat que més desentona amb la resta, però que posseeix una màgia molt especial–, una noia que viu en una polis del passat on es rendia comptes als déus es converteix, per un seguit de fatalitats, en autoritat divina. Al darrer relat, *La costa de Nova Zelanda*, explica la història de quatre bibliotecaris que es reuneixen cada cert temps seguint un ritual que anomenen el Pacte.

Ozick brilla en la construcció d'ambients extravagants, que sumada a la seva llibertat per ser ella mateixa sense parar atenció a les tendències, fa molt atractiva l'escriptura de l'autora nord-americana nonagenària, que en aquest volum llegim amb goig gràcies a la traducció, sempre al servei del text, de Dolors Udina. Al pròleg, Nopca ens avisa que per llegir Ozick hem d'estar disposats “a accedir a l'huracà mental de reflexions, records, digressions i anàlisis dels seus protagonistes”. Per la qual cosa, si et sembla que els llibres de

Núria Perpinyà són massa difícils i Shakira fa art, millor que no la llegeixis. Pel que fa als altres, lectors i lectores avesats, en aquestes pàgines us endinsareu en un temps en el qual la literatura es podia permetre el luxe d'esplaiar-se, no com ara, que hi ha més suc en algunes contraportades que en el text que descriuen. ✍

M. Àngels Cabré

Això no cal dir-ho

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

Els inuits, els mamuts i Seth

Avui el més rebel és quedar-se fora d'època. Ho fa Seth amb la seva pinta retro. El dibuixant ha escollit una inadaptació estètica. Un altre canadenc, l'antropòleg Serge Bouchard, va fonamentar la seva radicalitat intel·lectual també en la no pertinença. “Soc un avi de l'època dels mamuts llanuts, pertanyo a una raça pesada i lenta, extingida des de fa molt”, diu al seu llibre *La época de los mamuts lanudos* (Pepitas, 2021).

Tot el que troba Bouchard als mamuts és als inuits de Seth en la seva novel·la gràfica *George Sprott, 1894-1975* (Salamandra, 2022). De la colla d'amics de Toronto, de la qual forma part Seth, tots, llevat d'ell, han volgut deixar palesa la fidelitat al vell mamut del dibuix underground. Tenen un traç llanut. Són Chester Brown, Joe Matt i Julie Doucet. Per a Seth, però, l'underground és una estructura profunda abans que una estètica. Ja que l'estètica, el dibuix, és ell, igual que Lluís XVI era l'estat. Seth és un dibuixant absolut. Ell és producte del seu dibuix. Tot i que ha dedicat aquesta obra a Chester Brown (“el millor dibuixant, el millor amic”), empra al llarg del llibre el vinyetatge atapeït i fosc de Joe Matt, l'altre amic. Als còmics autobiogràfics de Joe Matt, *Peepshow* (Fulgencio Pimentel, 2015), i de Chester Brown, *El hombrecito* (La Cúpula, 2013), es pot presenciar la divertida relació d'amistat entre tots tres.

A *George Sprott* hi ha tres nivells d'*esquimalitat* (inuit és un terme massa respectuós per al que succeeix en aquesta història). El còmic relata la biografia fictícia de George Sprott, un presentador de televisió que, durant molts anys, va tenir un programa sobre els seus viatges de joventut a l'Àrtic, on va contactar amb la població autòctona. Amb el temps, el presentador es va anar quedant obsolet, encara que el programa mai no es deixaria d'emetre fins al dia de la seva mort. En tota l'obra de Seth, el temps és un mamut gelat.

En aquest relat veiem com arriba al pol el jove aventurer George Sprott, a la manera del Flaherty que va fer *Nanook of the North*. Quan s'està emetent el programa, però, ja és una altra època, i la sensibilitat del moment és la que copsem si llegim *bestsellers* divulgatius dels anys 50 i 60, com ara l'exitosa i recomanable novel·la de Hans Ruesch, que avui encara es reedita, *El país de las sombras largas* (Flor del Viento, 2011). I en un tercer nivell, ens trobem amb la manera de Seth d'explicar tot això, una barreja d'emoció estètica i pulcritud, com també es veu a la pel·lícula *Atanarjuat. The Fast Runner* (Zacharias Kunuk, 2002), a propòsit de la qual Don DeLillo té un text igualment pulcre i hipnòtic, inclòs en el seu opuscle assagístic *Contrapunto* (Seix Barral, 2005). D'aquesta forma, *George Sprott, 1894-1975*, pertany a totes les èpoques del món. ✍

Una vinyeta de George Sprott, de Seth. SALAMANDRA